

Dinsdag 30 oktober 2012

Toespraak van JOKE SCHAUVLIEGE

VLAAMS MINISTER VAN LEEFMILIEU, NATUUR EN CULTUUR

Opening 76ste Boekenbeurs - Toekomst van het boek

(enkel het gesproken woord telt)

Geachte directeur (Geert Joris), voorzitter (Karel De Boeck),

Geachte schepen (Philip Heylen), gouverneur (Cathy Berx)

Gedeputeerde (Peter Bellens), consul-generaal (van Nederland - Gert Heijkoop),

Dames en heren,

De komende dagen zullen weer duizenden boekenliefhebbers met vrienden, familie of op hun eentje naar de Jan van Rijswijcklaan

afzakken. Die toevloed, van deze keer naar verwachting 155.000

bezoekers, op een milieuvriendelijke manier naar de Expo leiden en

opvangen, is geen makkelijke opdracht. Jaar na jaar spant de

Boekenbeurs zich in om het openbaar vervoer te promoten,

duurzame verlichting te gebruiken, selectief afval in te zamelen, enz.

Boek.be doet dat in samenwerking met de OVAM, en doet dat zo

goed dat we het al voor de derde jaar op rij mogen bekronen als

voorbeeldevenement. Voor die volgehouden en doorgedreven

inspanningen wil ik eerst graag dit certificaat overhandigen aan de

directeur van Boek.be, Geert Joris. Van harte bedankt en proficiat!

(overhandiging certificaat)

Dames en heren,

De Boekenbeurs geeft Louis Couperus (1863-1923) weer ongelijk.

Meer dan 100 jaar geleden deed de Nederlandse auteur van o.m.

Eline Vere en *De stille kracht* volgende boude voorspelling: “Ik ben er

van overtuigd dat binnen niet al te lange tijd, laat ons zeggen, binnen

een eeuw, er geen romans meer worden geschreven.” Mocht hij het

aanbod van deze 76ste Boekenbeurs kunnen zien, dan zou hij kunnen

vaststellen dat het boek, weze het fictie of non-fictie, bijlange niet

dood is. Dit hier is een trefpunt, een jaarlijkse afspraak, van mensen

die samen eenzelfde lief delen: het woord & het boek. En velen

nemen dat lief in geschenkverpakking mee voor henzelf of voor anderen, een geschenk dat vaak uitzonderlijk lang meegaat. Die passie voor boeken geraak je nooit meer kwijt en ik ben er van overtuigd dat je er best zo vroeg mogelijk mee begint.

Dames en heren,

Op het eerste gezicht staat het lezen van boeken dus niet onder druk.

U herinnert zich misschien nog de resultaten uit het Synovate-onderzoek:

- boeken lezen staat op de 5de plaats in de top 10 van leuke

vrijtijdsactiviteiten;

- voor 1 op de 8 Vlamingen is het de favoriete vrijetijdsbeleving;

- en 7 op de 10 Vlamingen zegt het voorbije jaar op zijn minst 1

boek te hebben gelezen. Binnen die groep is er liefst 32% die zowel koopt als leent, 30% koopt alleen en 11% leent alleen.

Het boek, zowel fictie als non-fictie, heeft dus toekomst. Ook de bibliotheken hebben toekomst, want lenen is geen “concurrentie” om te kopen.

Maar, en dit is een **eerste maar**, ondanks vele inspanningen slagen we er nog te weinig in om met onze boeken, onze auteurs en onze initiatieven, allochtone kinderen en hun gezinnen te bereiken. Bij het Synovate-onderzoek was overigens maar 3% van de respondenten van allochtone afkomst. Terwijl in onze samenleving tot 13% van de bevolking van allochtone afkomst is en in de grootsteden, zoals hier in Antwerpen, tot 30%. (Dat is in totaal meer dan 800.000 mensen.)

Wie thuis een andere taal dan Nederlands spreekt, scoort significant minder goed op leesvaardigheid. Wie de cijfers nog meer in detail bekijkt, ziet in de grote steden een gigantische leeskloof ontstaan: een maatschappij met twee snelheden, de veel-lezers en de niet-lezers. (Ook senioren bereiken we steeds minder.)

Daarom heb ik Stichting Lezen gevraagd om **voor de niet-lezers extra inspanningen** te doen. Voor de veellezers bestaan er heel wat

initiatieven: het zijn de vele anderen die we moeten vinden en aansteken met de leesmicrobe.

En er zijn nog andere manieren om dat te doen.

Onlangs keurde de Vlaamse Regering het **nieuwe decreet Lokaal Cultuurbeleid** goed. Wat heeft dit met boeken te maken, zult u denken? Wel, met dit nieuwe decreet Lokaal Cultuurbeleid willen lokale besturen nog meer dan vroeger stimuleren om op maat van hun stad en gemeente een cultuurbeleid uit te tekenen. Waar het vroeger vooral ging over middelen en veel minder over inhoud, geven we nu met de Vlaamse overheid aan wat we **echt belangrijk** vinden. Zo ga ik bijvoorbeeld de openbare bibliotheken meer dan ooit betrekken in mijn beleid voor **leesbevordering**. Zij zullen moeten aantonen dat ze inzetten op cultuureducatie en leesmotivatie. Ook samenwerken met onderwijsinstellingen is een deel van die kerntaken. Ik ga de nieuwe bestuursploegen daarbij ondersteunen en ook het steunpunt blijft hen begeleiden. En nu er de komende weken coalities worden gesmeed, akkoorden gesloten, schepenen van

Cultuur aangesteld, en plannen worden uitgetekend met ambtenaren

roep ik zowel de gemeentebesturen als de boekensector op om

samen initiatieven te smeden rond leesbevordering.

Maar, en dit is mijn tweede **maar**, nieuwsgierigheid naar boeken

aanwakken is noodzakelijk, maar niet voldoende. Een breed en

kwalitatief aanbod is minstens even belangrijk. En hier zijn er een

paar onheilspellende berichten: de **boekhandels** (zowel de keten als

de zelfstandige, maar vooral die laatste) hebben het moeilijk.

We moeten er alles aan doen om die bondgenoot te ondersteunen.

Want als die zeer belangrijke schakel in de keten van auteur tot lezer

verdwijnt, komt hij waarschijnlijk niet meer terug. We weten uit

onderzoek dat je het belang van zo'n culturele en kwalitatieve plek in

gemeente of stad niet mag onderschatten. Maar de boekhandel

speelt vooral een cruciale rol om het aanbod zo breed en gevarieerd

mogelijk te houden. Aangezien 35 à 40% van de aankoopbeslissing op

de winkelvloer zelf gebeurt, zou het verdwijnen van de fysieke

boekhandel de marktvershraling in de hand werken. Het Agentschap

Ondernemen biedt de kleinere boekhandel met **peterschapsprojecten** ondersteuning op maat. Dat was dit jaar al het geval, en ook volgend jaar. Daarnaast kunnen de **bestaande financieringsinstrumenten voor kmo's en zelfstandigen** de kleine boekhandel meer financiële ruimte geven, ik denk onder meer aan de winwinlening van PMV.

Het aanbod, dames en heren, ligt uiteraard niet alleen in handen van de boekhandels, maar ook - en misschien voornamelijk – in die van de **uitgevers**. Sommige uitgevers spreken over windkracht 8, een storm in de sector. Het is evident dat het zakelijk model moet kloppen: dat je soms een Jeroen Meus nodig hebt om onbekend talent te lanceren. Ik apprecieer die durf om jong en vaak onbekende fictie te lanceren.

We moeten opletten voor bestselleritis: verkoopcijfers mogen nooit het enige ijkpunt zijn. De nieuwe stelregel lijkt: niet per se minder boeken uitgeven, maar heel veel aandacht spenderen aan de

kwaliteit van je boeken. Dat lijkt me een goede piste omdat het die warme band tussen lezer en boek aanscherpt.

Dames en heren,

Ik heb u een **geïntegreerd letterenbeleid** beloofd omdat het coherenter, eenvoudiger en doeltreffender is. Samen met het Vlaams Fonds voor de Letteren en de literaire organisaties Passa Porta, Het Beschrijf, het Poëziecentrum, Stichting Lezen en Strip Turnhout is al veel werk verzet. En met het **BoekenOverleg** hebben we een goed platform dat daar constructief zijn schouders onder zet. Daar worden we gesterkt door de dialoog en het verenigd inzicht van uitgevers, bibliotheken en – last but not least – **auteurs**.

Zonder auteurs zouden we hier vandaag niet zijn. Mensen die ons met de lepel, blad na blad, zin na zin, de passie voor het lezen hebben gevoed. De auteur is de alfa en de omega van een boek. Zijn activiteiten stoppen al lang niet meer bij het boek. Ze zijn hier

vandaag bijvoorbeeld om te signeren, om hun lezers te ontmoeten, om met collega's van gedachten te wisselen.

Ook **lezingen** worden steeds belangrijker. We hebben die intussen ondergebracht bij het Vlaams Fonds voor de Letteren. Om dat vlot en gebruiksvriendelijk aan te bieden, is een nieuwe, complete website in de maak. De aanvraagprocedure wordt eenvoudiger en ook de administratieve afhandeling van de betaling wordt vergemakkelijkt. Daarnaast gaat de residentiewerking onder het werkdomein van het Vlaams Fonds vallen.

Deze 76^e Boekenbeurs is ook de ideale gelegenheid om onze auteurs te feliciteren en het Vlaams Fonds te bedanken voor de geweldige resultaten in het **buitenlands beleid**. Dat was zowel te zien op de boekenbeurs in Peking vorig jaar als op de voorbije Frankfurter Buchmesse (dit jaar). Pushkin Press uit Groot-Brittannië gaat maar liefst vijf boeken uitbrengen van Erwin Mortier. Bij non-fictie verovert David Van Reybrouck met 'Congo' Scandinavië, nadat de bestseller in Duitsland al werd uitgeroepen tot beste historische boek van het

jaar. Brecht Evens zal *Ergens waar je niet wil zijn* en *De liefhebbers* mogen uitbrengen bij de nieuwste titaan van de Angelsaksische markt: Penguin Random House.

Dit is maar een greep uit de al 125 vertalingen (in 36 talen) en dat aantal stijgt nog jaarlijks. Dat alles is de verdienste van onze auteurs – en niet te vergeten – geweldige vertalers, maar het is de verzamelde kracht en strategie van het Vlaams Fonds die de auteurs zo in de schijnwerpers heeft geplaatst.

Dames en heren,

Dit alles mag ons niet doen vergeten dat er een economische crisis woedt die ook in de cultuursector voelbaar is en waaraan ook de boekensector niet ontsnapt. Maar diezelfde economische crisis maakt tegelijk duidelijk dat we een ongelofelijke behoefte hebben aan ontspanning, aan ontroering en aan nieuwe ideeën. Dat alles kunnen we vinden in boeken. Ik geloof niet in ontlezing maar het is aan iedereen van ons om die liefde voor het boek en het woord

onverzettelijk te blijven uitdragen. Daarom, we moeten alert zijn voor de uitdagingen, maar ik ga die graag samen met jullie aan, want boeken zijn te schoon om er niet voor te vechten.

Ik dank u

Joke Schauvliege

Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur & Cultuur